



Pedagogika pamięci
Pedagogy of remembrance

KU www.kuprzestrodze.edu.pl

Luiza Kulenkampff

Pytania



Pedagogika pamięci i edukacja historyczno-polityczna

Pytania:

Jaka jest definicja „pedagogiki pamięci“?

Tomasz Kranz, dyrektor Państwowego Muzeum na Majdanku oraz autor licznych opracowań dotyczących pedagogiki pamięci, sformułował następującą definicję pedagogiki pamięci:

„Koncepcja podkreślająca znaczenie dydaktyczne i wychowawcze wiedzy o zbrodniach nazizmu, zdobywanej przez konfrontację z autentycznymi dokumentami i pomnikami przeszłości w miejscach historycznych, zwłaszcza muzeach na terenach byłych obozów nazistowskich. Kluczową rolę odgrywa w niej, oparty w znacznej mierze na samodzielnej pracy badawczej, proces edukacyjny, który łączy refleksję nad przeszłością z refleksją nad własnymi dyspozycjami, poglądami i postawami”.

Źródło: Kranz T., Pedagogika miejsc pamięci, w: Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, t. IV, Warszawa 2005, s. 170–172.

Czym jest kultura pamięci? Jaka jest relacja między kulturą pamięci a edukacją historyczno-polityczną?

Kultura pamięci to sposób, w jaki dana społeczność i jej jednostki obchodzą się ze swoją przeszłością i historią - upamiętnianie istotnych dla zbiorowości wydarzeń i swego rodzaju pielęgnowanie pamięci o nich w sposób specyficzny dla danej grupy.

Ponieważ kultura pamięci to fenomen społeczny ściśle związany z pamięcią zbiorową, jest on przekazywany przez członków społeczności sobie nawzajem w procesie socjalizacji, inkulturacji, a także edukacji nieformalnej, w codziennych sytuacjach. Kultura pamięci dodatkowo wzmocniana jest przez oficjalne przekazy polityczne w przestrzeni publicznej oraz edukacją formalną w szkołach

na wszystkich szczeblach kształcenia. Można przyjąć, że edukacja historyczno-polityczna jest elementem składowym kultury pamięci, ponieważ jedną z form upamiętniania może być nauczanie o przeszłości. I jednocześnie jest czynnikiem konstytuującym samą kulturę pamięci oraz ją reprodukującym, zapewniającym jej ciągłe funkcjonowanie, poprzez przypominanie i formowanie tożsamości o podstawach historycznych wśród członków zbiorowości. W związku z tym edukację można uznać za bardzo ważnym element funkcjonowania kultury pamięci i formowania tożsamości oraz pamięci zbiorowej w społecznościach.

Jak przygotować się do wizyty w miejscu pamięci na terenie byłego obozu koncentracyjnego lub zagłady?

Miejsca pamięci na terenie byłych obozów odgrywają ważną rolę w procesie edukacji historyczno-politycznej i pedagogiki pamięci. Są to miejsca szczególne - tzw. miejsca autentyczne, czyli takie, w których naziści więzili i mordowali ludzi w systematyczny sposób, miejsca bezprecedensowej przemocy.

Stąd ogromny ładunek emocjonalny, jaki związany może być z odwiedzaniem tych miejsc, dlatego tak istotne jest przygotowanie młodych ludzi do wizyty. Odpowiednie przygotowanie pomoże młodzieży poradzić sobie z lękiem, który może przed wizytą występować i radzić sobie z emocjami, które pojawić mogą się w trakcie wizyty. Pomaga to ochronić uczniów przed nadmiernym stresem, który uniemożliwiłby proces uczenia się.

Przed wizytą w miejscu pamięci warto omówić z młodzieżą następujące punkty:

- *Cel wizyty*
- *Ogólne informacje o odwiedzonym miejscu pamięci: topografia (np. poprzez wykorzystanie fotografii), podstawowe informacje historyczne*
- *Podstawowe informacje o Holokauście i historii nazizmu*
- *Odwiedzane miejsce pamięci w kontekście historii Polski*
- *Plan wizyty i jakie tematy będą tam poruszane*
- *Emocje i sposoby radzenia sobie z nimi*
- *Oczekiwania i potrzeby uczniów*

Przygotowanie może być uzupełnione poprzez pracę z dodatkowymi materiałami (np. projekcje filmu). Równie istotnym jest, by po wizycie spotkać się z uczniami i omówić z nimi przebieg wizyty pod względem emocjonalnym i pod kątem zdobytej wiedzy.

Bardzo szczegółowy opis i konkretne zalecenia znaleźć można w publikacji Międzynarodowego Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście przy Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau:
<http://auschwitz.org/edukacja/materialy-dla-nauczycieli/przygotowanie-do-wizyty/>

(dostęp: 15.08.2020)

Co to jest »uczenie się biograficzne«?

Uczenie się biograficzne w kontekście edukacji historyczno-politycznej to uczenie się o historii poprzez poznawanie biografii osób, które żyły w danym okresie historycznym. Poprzez poznawanie biografii konkretnej osoby można w namacalny sposób zobaczyć, czy i jak wydarzenia historyczne wpływają na życie danej jednostki, przyjrzeć się postawom tej jednostki i jej decyzjom i postępowaniu w obliczu danych wydarzeń. Ucząc się poprzez poznawanie biografii poszukuje się analogii między własną biografią a biografią historyczną, co inicjuje proces refleksji nad własnymi postawami i wartościami.

Gdzie mogę znaleźć przydatne materiały edukacyjne z zakresu edukacji historyczno-politycznej i pedagogiki pamięci?

W internecie dostępnych jest wiele praktycznych materiałów, które wspierają nauczycielki i nauczycieli, edukatorów i edukatorki w prowadzeniu zajęć z zakresu pedagogiki pamięci i edukacji historyczno-politycznej. Oto kilka z nich:

- „Antysemityzm nie jest poglądem - podręcznik dla edukatorów i edukatorek“ Forum Dialogu:
<http://dialog.org.pl/szkoła-dialogu/wp-content/uploads/2017/05/Podręcznik-dla-edukatorów-i-edukatorek.pdf>
- „Jak uczyć o Holokauście“ International Holocaust Remembrance Alliance:
<https://www.holocaustremembrance.com/pl/resources/educational-materials/jak-uczyć-o-holokauście>
- Różnorodne materiały dotyczące szeroko rozumianej edukacji historyczno-politycznej Facing History and Ourselves (w języku angielskim): <https://www.facinghistory.org/topics>

- Różnorodne Materiały udostępniane przez Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście przy Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau, dotyczące m.in. przygotowania wizyty w Auschwitz, a także scenariusze lekcji: <http://auschwitz.org/edukacja/materiały-dla-nauczycieli/>
- Różnorodne Materiały dotyczące szeroko pojętej edukacji historycznej Domu Spotkań z Historia: <https://dsh.waw.pl/edukacja>
- „Stories That Move“ Materiały edukacyjne online dotyczące różnorodności i dyskryminacji, bazujące na metodzie uczenia się biograficznego: <https://www.storiesthatmove.org/pl/strona-glowna/>
- „Wojna i pamięć. Terror, codzienność i praca przymusowa - Polska pod okupacją niemiecką (1939-1945)“ portal edukacyjny dotyczący pracy przymusowej, bazujący na metodzie uczenia się biograficznego: <https://edukacja.wojnaipamiec.pl>



Projekt realizowany przez
Fundację "Naprzód" i stowarzyszenie "Nigdy więcej"
przy wsparciu finansowym Europejskiej Sieci na rzecz
Alternatywnego Myślenia i Dialogu Politycznego transform!europe

This project has been realised by the
"Naprzód" Foundation together with "Nigdy więcej"
with financial support from Transform Europe, the European network for
alternative thinking and political dialogue.



www.kuprzestrodze.edu.pl